

Передплата

на «РУСЛАНА» вносять:

в Австрії:

на цілий рік . . . . . 20 кор.
на пів року . . . . . 10 кор.
на чверть року . . . . . 5 кор.
на місяць . . . . . 1-70 кор.

За границею:

на цілий рік . . . 16 рублів
або 36 франків
на пів року . . . . 8 рублів
або 18 франків
Поодинокі число по 16 сот.

РУСЛАН

«Виреш ми очі і душу ми виреш: а не возьмеш милостя віри не зможеш,
бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня
врім веділь і руских свят
в 7^{1/2} год. пополудни.

Редакция, адміністрация і
експедиция «Руслана» під ч. 1.
М. Домбровекого (Хорунщину). Екс-
педиция місцева в Агенції Со-
коловского в пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише
на попередне застережене. —
Реклямації неопечатані вільні
від порта. — Оголошеня зви-
чайні приймають ся по ціні
20 с. від стрічки, а в «Наді-
сланім» 40 с. від стрічки. По-
дяки і приватні донесеня по
30 с. від стрічки.

В Різдвяний вечор.

Смеркаєть ся. Ослзлий день
Між мурами конає.
В печі червоний блис огень
А в сінях вітер грав...

Той тихий і сумний настрій
Несе мене світами.
І я лечу на крилах мрій
До батька і до мами.

Сніжок паде, як срібний пух,
Мороз малює квіти.
Накритий стіл, в куті дідух,
Пустують в сніні діти.

Знайшли собі свистун-оріх
І свищать в перегони.
Лящить в ушах діточий сьміх,
З звінниці звонять звони.

Іх звуки в воздуху плывуть
Хрустальною рікою
Під небозвід. В тім — гамір чуть.
Йде брацтво з колядою.

Гей, кільки то минуло літ!
А я так добре чую
Кожухів шелест, скрип чобіт
І ширю пісню тую.

Далекий світ, великий час,
Пливуть літа рікою!
А я так добре виджу вас,
Як йдете з колядою.

Ще й нині чую, як Юрко
Сьпіває «Бог предвічний»,

Як сопраном пищать Федько,
Баском реве Зарічний.

Скрипливий, наболілий сьпів,
Такий, як хлопські груди.
Та хто його раз зрозумів,
Во віки не забуде.

Ще й нині виджу, як Федір
«Вінчованне» голосить.
Втворились двері на розтвір
І батько в хату просить.

І починаєть ся річна
У пан-отця гостина.
Село ціле еднаєть ся,
Немов одна родина.

Засіли гавди на лавках,
Начальник на покутю.
Тріщать склянки в сильних руках,
На стелю мечуть кутю.

Говорять, що важкі літа,
Що хибнули ячмені,
Що правди їм нігде нема
І — затискають жмені.

Говорять, а слова летять
Молитвою до Бога.
Та чи дійдуть? Чи долетять?..
Щаслива їм дорога!

Далекий світ, великий час,
Пливуть літа рікою!
Гей! Що чувати там у Вас?
Чи йдете з колядою?

Чи ще живий Федір, Юрко
І мій сусід Зарічний?
Чи й нині, як колись, давно,
Сьпівають «Бог предвічний»?

Чи й нині мерехтять зірки
Над хаткою старою? —
Гей, краю мій, не знавш ти,
Як тужу за тобою!

Краків, дня 25. XII. 1903.

Богдан Лепкий.

Христос раждаєть ся!

(+) Сим радісним привітом, який се-
дня гомонить на устах всіх правовірних
християн, відновлюємо в нашій тямці се
велике таїнство, яке дало всему людству
божественного Спасителя світа, яке на-
тхнуло стільки геніїв до поетичного зобра-
ження, стільки митців світової слави до
живописання сеї світової події. Справедливо
сьпіває св. Церква: Рождество Твоє, Хри-
сте Боже нас, возсія мірови світ разума!

І убогі пастирі і могутні царі пішли
за проводом ясної зорі, що засіяла над
Вифлеємом, щоби кланяти ся Сонцю прав-
ди. За сею провідною зорею іде нині ве-
лика часть людства, поклоняти ся Сонцю
правди, хоч багато ще остає в смертній
темряві, або, хоч по імені причисляє ся до
християнства, блукає по манівцях і бездо-
рожах безвіря або недовірства. Сегодня
радує ся і веселить ся весь світ христи-
янський, святкуючи торжество Пресв'ятій-
шої Родини, яка стала підвалиною нового
завіта, християнської віри і науки.

Се свято родинне, яке одушевляє

кожду християнську семью, осіняє її сві-
тлом розуму і доводить до пізнання Сонця
правди. Спокон-віку Різдво Христове було
великим роковим св'ятком на всій Україні-
Руси, спокон-віку зустрічали се свято
з великими радощами по українсько-руських
семях і хатах. Як з Пресв'ятійшої Семі
засіяло всему світло розуму, Сонце пра-
вди і стало могутною підвалиною христи-
янської віри і науки, всего християнського
світа, так і з українсько-руської семі, опер-
тої о сю несхитну і кріпку підвалину Хри-
стової віри і науки, засіяє світло спра-
вдешньої народної ідеї українсько-руської,
яка доведє наш безталанний нарід до свідомости,
до правди і спасеня. Моя хата, се
моя твердиня, каже Англичанин, а ми так
само можемо сказати, що наша семья, се
наша твердиня і такою повинна бути. Тим
то поперед усього всі наші змаганя, всі на-
ші заходи повинні ми звернути на осьвідом-
ленє наших українсько-руських родин (а
тут головна задача нашого руского жіноц-
тва), они повинні стати тими ватрами, тими

огнищами невивгасаючої любови до рідного
народу і краю, любови огрітої теплом
Христової віри і науки. До серця україн-
сько-руської семі не досягне ніякий цензор,
ціякий уряд, там може свобідно сияти се
світло народного розуму, а коли по на-
ших семях, по наших хатах засіяє се сві-
тло народної свідомости, коли оно про-
никне відтак широко і глибоко в усі вер-
сви українсько-руского народу, тоді не
страшний і не лячний нам ніякий ворог,
бо всі єго змаганя, всі єго заходи розі-
бють ся о сю кріпку, непобідиму твердиню
українсько-руської семі, она стане безпечним
заборолом і порукою нашої будуччини.

Тимто святкуючи рокове свято Різ-
два Христового і прославляючи божествен-
ного Спасителя світа обною нашої семі,
натхнім єї вірою в красшу будуччину і
свідомостю нашої народної ідеї, щоби она
була сею зорею провідною в усіх наших
починах.

Микола Лисенко.

(Конець).

Гарне у Лисенка оброблене в піснях гумористичного матеріалу. Кому н. пр. не відоме незрівняним способом оброблена пісня «Нехай же нас Бог ратує». Сюжет цієї пісні взятий з ремісничого побуту (з часів естования «цехів»); в пісні фігурує поважаний отець семі Куперян, що весь час проводить в товаристві гуляк подібних йому. Одна з оргій його зображена в пісні, лише що чесна компанія засіла за пиятику і не вспіла ще дійти до високого ступня, як прибігають діти Куперяна з вісткою: «Тікай, татку, куди вбьдко: ось мамуня йде — всім біда буде». Ся опікунка родинного гаразду і моральности свого чоловіка була імовірно, не з дуже добрих, коли вість про її появу якби громом ударила «кумпанію»; одні хотять втікати, інші лишаются прикованими до місця, знов інші дораджують сидіти тихо, — один лише Куперян із стоїцизмом, достойним Сократа, заявляє: «Якось то буде»...

Замітна тут музикальна характеристика поодиноких осіб на слова: «хто убогий, хто богатий, хто покірний, хто завзятий», «то шевчики, то кравчики, пивовари, медовари і музики і цимбали» а також самого Куперяна, байдужного на всі бурі життя оптиміста. Чудово зображена пияцка компанія, дійшовши до богохваления: «Слава-ж Тобі, Господи, що ми зібрались, що ми собі трошечки понапивались» (баритон сольо з акомпанієментом хору, що нагдує беззв'язні річи п'яних) а також заколот при появі Куперянової жінки: «один каже і скриймо ся, другий каже: сидім тихо, третій каже: буде лихо» і т. д. Одним словом — се незрівняна музикальна картина, уложена на розмірно небогатій темі.

Ще одна стійність Лисенка в хоровім обробленю пісень — се то, що він, так сказати, йде за віком. Годі заперечувати, що народна творчість, чи словесна чи музикальна, зміняє свої форми із зміною змісту внутрішнього життя народу. На перемену таким сюжетам, як «козаччина» і «чумацтво» протягом часу являють ся нові сюжети: «рекрутчина», «салдатчина», вихідний промисл і звідтіл Бесарабія, Таврія і ин. Наколи возьмемо пісню старої доби і пізнійшу «заводську» — фабричну або «рекрутську», то помітимо, що з різністю в сюжеті і літературній формі злучена і різність в музикальній виразі сего сюжету. Характер мелодії по більшій часті такий же сердешний (а іноді елегійний), але форма инша: рисунок її більше простий, не такий узорчастий, як в давній пісні, інші, навіть дрібні акцесори — в роді відтягання кінців вверх, качання на одній ноті, зовсім інших т. зв. форшлягів і т. и.

Тонкому артистичному чуттю Лисенка не уйшла та різниця і гармонізація старинних пісень особливо «історичних і чумацких», у него значно різняться від гармонізації сучасних. Для прикладу можна вказати на пісні, з одного боку — «Про Байду», «Та забілили свіги», «Ой наварили, та Ляхи пива», — а з другого боку «Кому воля а кому неволя», «Гей, ой ти зірньоко», «Червоная калинонька на яр подала ся» і інші.

Взагалі треба сказати, що Лисенко незвичайно вдатно примінює ся до народної творчости. Крім 100 пісень хорових у Лисенка є чудовий збірник «Молодоці» і два збірники обрядових пісень: — веснянок — «Перший вінок» і «Другий вінок» і «Колядки і щедрівки» і «Купальська справа» прегарно скомпоновані в цілковиті музикальні картини.

Збірники цих пісень печатали ся 1869 і 1873 р. т. I і II, т. III і IV в 1879 і 1885 у Федерера в Липську, V і VI 1892 і 1895 і Гроссе в Москві. Хорові збірники печатали ся в різних часах, в части в Києві, в части в Липську.

Яко оригінальний композитор являє ся Лисенко прямим наслідователем народної школи (наколи можна так висловити ся). Деякі его твори н. пр. «Ой одна я одна, як билиночка», «Хустиночко мережаная» (на слова Шевченка) і ин. представляють такі незрівняні твори в народнім стилі, що годі їх відрізнити від народної пісні.

До «Кобзаря» Шевченкового написав Ли-

сенко більше як 60 чисел музики, а найліпшою критикою їх є популярність сих творів. Годі вказати хочби одного Українця, або любителя сьвіву, що не знав би, або не сьпівав таких творів, як «Ой Дніпре мій, Дніпре», «Огні горять», «Гетьмани, гетьмани», «Минають дні, минають ночі» і ин. Про артистичну стійність їх нічого казати, она безсумнівна.

Лисенко став писати музику до Кобзаря 1868 р. Від 1892. він взяв ся до поетичних творів Гайного і Франка і толкує їх не менше вдатною музикою, як Шевченкові твори.

Чимало Лисенкових творів фортепянових і орхестральних. Богато з Лисенкових творів можна чути виконуваними гарними хорами українських труп Садового і Саксаганського і ин., а також на концертах самого Лисенка. (Так само в Галичині і на Буковині Лисенкові твори заповняють концертні програми).

Заслуги Лисенка яко українського композитора і збирача українських народних пісень без міри великі. І не буде прибільшенем закінчити сей короткий очерк словами одного з найновіших біографів Лисенкових («Русская Музыкальная Газета» 1890 нр. 12): «Раньше Українці справедливо гордили ся своєю славою — «Кобзарем» Шевченком, сегодня до славного імени свого чудового кобзаря-поета можуть додати не менше славне імя кобзаря-музика Миколи Лисенка».

Сей начерк про житє, діяльність і заслуги Лисенка вважали ми потрібним додати яко доповненє, що в нашім дневнику було подано з нагоди ювілейних сьвят нашого славного земляка, а начерк сей подали ми на основі збірника виданого в Києві 1901 р. п. з. «Корифей Украинской Спевы».

Ол. Б.

Наша жертволюбність.

(Колядничя пригода)

Не замовк еще зовсім гамір міста, але все таки якось притих. Ще перед полуднем місто аж кипіло рухом, гамором, — торгом. Доохрені селяни, що щоденно довозять та доносять набіл на міський торг та по хатах, спішили ся сьогодні, немов би хто гонив їх. З товмаками на плечах крутили ся поміж галасуючих перекупнів, що то захвалюють свої горіхи, бублики, то що... Видко було з їх заклопотаних лиць, що самі не знають, чого би то ще купити? Тільки тут є до вибору, а властиво все, що треба, є вже прилагоджене дома! бо нині-ж прецінь вже Сьвятий вечір!

Так гамірно було нині в кожній хаті, як Русь-Україна широка і велика. А тепер з першою зорею, всюда вже наче притихло: тільки розглядають ся та пригадують собі, щоб ще дечого не забути, що годить ся до великого, дорічного сьвята. Так само гамірно було і в великій комнаті академічного товариства нашого міста. Не бужо там приготовань до «сьвята черева», як молоді ідеалісти назвали заходи гадань коло вечері, але приготовлював ся там бенкет патріотизму. Академіки вибирали ся нині на коляду, яка вимагала з їх сторони чималої посьвяти та труду, але і давала загалови милу нагоду до заявленя своєї жертволюбности і могла принести на народні цілі знатну лепту.

Довго перед тим вели ся вже були сьпівні проби до коляд, а тепер розходило ся о те, як розпаювати ся, щоби можна було колядувати на кілька гуртів, і як поділити між себе рейони міста. Перша kwestія пішла досить гладко, бо тут було рішаюче слово диригента, а вже друга забрала спору більше часу, бо треба було докладно порозуміти ся, щоби одна партія «не влізла другій у капусту» зі стратою часу і труду. Однак найтяжшим до рішення вийшло питање: на яку цілє колядувати? Над тим розвела ся довженна і — як між молодими буває — дуже «принципільна» та горяча дискусія.

Не станемо тут переповідати всього, що там говорило ся. Досить, що остаточно рішено в голоссваню, що по мысли киненого в суспільність паролю, колядує ся: на будову русько-народного театру у Львові. Всі гуртки колядни-

ків забрали з собою пушки з такою написію і готовили ся до відходу. Та ось здержав їх товариш К., звисний зі свого дотепу та оригінальности і промовив:

— Товариші! Я не забираю слова в вашій дискусії, бо мені не було потреба.

— То може і тепер обійде ся — перебив хтось зі сьміхом.

— Ні не обійде ся, бо мусите мені дати свою апробату до моєї ухвали, яку я прийняв, перевівши поперед сам зі зобою не менше огнисту і основну дискусію, як ви се вчинили перед хвилию. Отсе поглиньте!...

З тим словом товариш К. витягнув з під плаща довгий з на метер, грубий, чотиригранний ящик.

Голосні протести, які були підняли ся против апробования якихсь там самовільних, приватних ухвал, уступили перед цікавостію що-до загадочного предмету. Але товариш К. не зважаючи на різні жартобліві запити, потряс своєю скринкою понад головами товаришів і говорив дальше:

— Яким правом ми маємо накидувати загалови цілє, на яку він має жертвувати? Яким правом ми будемо находити хати з домаганєм: дай на те тай годі! Може ні? Так є! Бо коляда не є такою формою жертви, від якої можна би відтягнути ся. Прецінь дверий нам чей ніхто не запре перед носом! А коли вже примусовість немов то лежить в самій жертві, то бодай у виборі нехай буде свобода! Я владив отсю пушку, яка має ні менше ні більше, тільки двацять шпарок, а над кожною напись на одну з найбільше пекучих наших народних цілій. З тим я піду колядувати, — хто де схоче, най вкине свою лепту! А коли хто з жертвуючих оставить вибір мені, зглядно нашому гуртові, то обіцюю примінити ся до вашої ухвали, при якій і я сам стою з цілим зопалом і вкину жертву до першої шпарки, на будову театру. Чи згода на мов?

Але згода не така легка. Кількох товаришів стало рішучо протавити ся всяким змінам запавшої ухвали. Поробили ся гурточки, живо спорячі на сю тему. Кількох бесідників промовляло нараз. Деякі посідали в плацях і з капелюхом в руді, дожидаючи кінця тої балаканини. Час утікав летом, а дискусія застрягла, як віз у болоті. Вкінці внесено «в справі формальній», щоби вибрати президію і просити о голос. Справа грозила розпочати ся ab ovo...

Се опритомнило всіх спорячих. Тож згоджено ся через аклямацію, щоби партії колядників, до якої належав товариш К., оставити самій до полагоди справу «довгого ящика». За тим стали товариші розходити ся гурточками, уносячи зі собою сьвітляні зв'язди і многонадійні пушки... Остались тільки послідні «з довгим ящиком». Великий гамір затих і вже тільки по півголосом они гурторили між собою.

— Пошануйте, будьте ласка, товариші! — просив товариш К. — мій помисл і мою працю. Збити і продовбати таку скринку, не легка була річ. А буде она найпевнішою анкетною публичної жертволюбности, показником того напрямку, у який найдужше змагає ся пересьвідчене загалу, висказом загального відчуття найпекучійшої потреби. Ми дамо тут лишень свою працю і ідею, а старші нехай вже самі виграють симфонію своїх культурально-організаційно-політичних поглядів на тій клявіатурі народного жертвенника.

На своє щастє товариш К. не найшов опонентів між своїм гуртком; їх заінтересувала ся гадка і они залюбки стали читати написи над дірками «довгого ящика». Були там ось які написи:

1. «Будова театру».
2. «Народний фонд».
3. «Будова дому Сокола».
4. «Бурси в Новім Санчи, Сяноці і Ярославі».
5. «Будова академічного Дому».
6. «Ремісничо-промислова Бурса».
7. «Тов. будови церков».
8. «Емеритальний фонд артистів рускої сцени».
9. «Будова памятника Шевченка».
10. «Педагогічне товариство».
11. «Бразилійський фонд».
12. «Селянські бурси тов. Шкільна Поміч».

- 13. «Парцеляційний фонд».
- 14. Захоронки для дітей і приют для слуг.
- 15. Людовий університет.
- 16. Жіноча семінарія приватна.
- 17. Стипендія ім. Шевченка.
- 18. Запомоговий фонд «Акад. Громади».
- 19. Справджене тіла К. Устияновича до Львова.
- 20. Бурса для реалістів в Снятині і бурса в Бродах.

Зараз в першій домі, до якого поступила колядувати партия з «довгим ящиком», сей послідний викликав сензацию. Ціла родина оглядала цікаво довгу, порожню рурку з дірками, що немов зачарована сопілка, сама вигривала найрізномірнішими тонами до жертволюбности патріотів.

— Для мене існує тепер тільки театр — рішив вкінці господар. — Вправді я вже зголосив свою податкову стопу на сю ціль, але і тут не даю нічо иньше, як на здвигнене нашо сьвятині штуки.

— Зовсім справедливо панове поставили се як першу точку — навязала старша панна дому — бо справді справа будови театру стоїть у нас на першій пляні. Львів є прецінь центром цілого краю і се встид, щоби ми тут не мали

питаю ся вас, панове: чи ми відчуваємо потребу театру, чи справді опікуємо ся театром? Театр, се не мури — горячив ся той театроман — театр, се спосібні артисти і вражлива на штуку публіка. Коли є се одно і друге, то вже приміщенє найде ся, хотьби зразу і не догідне і не виставне. А у нас театр що місяця мусить утікати до иншого міста, а его приїзд по двохтрьох роках уважають переважно, як наїзд на кармани. Така наша публіка. І чиж серед таких обставин можуть бути артисти одушевлені своєю штукою, справді для неї жити і для неї працювати? Чим ми їх прив'язуємо до тої сцени? Яку нагороду ставимо їм за пожертвоване житє, за їх бездомність, волокитство? Може зложили який емеритальний фонд, що був би немов морскою ліхтарнею серед бурливого артистичного житя? Сьмішно сказати! Від трийцяти літ сей фонд осягнув заледви суму щось трох тисяч гульденів. Ет!... махнув нервово рукою — я даю на емеритальний фонд артистів, бо се після мене підвална руско-українського театру!

Третий зачав з зовсім иншої бочки, коли прочитав написи на «довгим ящику»:

— «Народний фонд!» отсе справа, яка нам повинна безвинно і всюди стояти перед очима. Не досить для фанфаронади приліпити марку за 2 сотики, тут треба загального, правильного

свобідної Америки ми не повинні дати пропадати тим тисячам, що з тугою в серці за рідним краєм плекають нашу руско-українську мову і наші звичаї. Не вірте панове тому, що кождий Американець стає Американцем, як тільки ему стане добре поводити ся, а як не в другім то в третім поколію. Америка є вправді новітнім Вавилоном, але в тім поміщаню язиків кождий говорить мовою свого рідного краю. А те саме і з економічними квестіями. Правда, що розриває ся всяка економічна спільність між ними а нами, правда, що коли Америка стане до економічної борби з Европою, то они як єї частинка стануть супротив нас по противній стороні. Але всеж таки они можуть задержати спільні нам українські ідеали і колись пр. така рееміграція, з якою там висьміяли польські Американці п. Стапінського, буде могла удати ся нам, Русинам. А колиб і се не здійснило ся, то всеж таки буде для нас вдоволенем і гордостію, що там, за далеким океаном живе тільки а тільки десяток тисяч Русинів-Українців. Тому я жертвую отсю лепту на «Бразилійський комітет», який є немов то виразом тих моїх поглядів.

— Що нам дасть політика — горячив ся знов инший — нащо нам єї. Она тільки відтягає нас від розумної праці. Економічне поле, — се переліг, який треба нам передовсім заорати

(Калін з «Християнського Календаря Містопарт» на 1904 рік).

величавого будинку на постійний театр. Як ми виглядаємо супротив Поляків?

— Певно, що так — додала господиня, дивлячи ся материнським оком на свою доню — як коли хочемо піти до театру, то мусимо іти до польского, або до Фільгармонії, — а свого нема. Бо признаю ся, що там ходити до тої «Гвязди» — се вже надто примітивна розривка Ні там сцени, ні там салі...

— Ну, а впрочім і се не своє — перебав господар. То нема що казати, театр є признакою культурности кождого народу, се є вершина товариского житя і тому, коли хочемо називати ся народом, мусимо поставити свою сьвятиню штуки. Дай Боже, аби вже за три роки ми могли повелічати ся тим ділом!

З тими словами почав сипати корони у першу шварку, а господиня метнула ся за калиткою, та упхнула і донці штуку срібла в ручку. Довгий ящик загуркотів зразу мов боввий бубон, а відтак зазвенів срібним дзенькотом триумфу. Колядники не гаячи часу, сказали своє «спаси — Біг», розирацали ся і потягли далше.

— Будова театру, постійний театр, гм — етав застановляти ся господар в другій хаті — се гарна річ, але де ми маємо до него артистів? Найдуть ся, кажете? Правда, але хто заплатить їх? Нехай у нас грають Шекспіра, Ібсена, Толстого, Устияновича, — се дуже гарно, але де найти для них публіку? А руска опера — скільки то она вимагала би від нас жертв і ошкі! Я дуже люблю театр, я признаю его значіне і тому

оподаткована. У нас нема маґнатів, щоби давали на свої власні вибори, або на організацію свого «центрального комітету виборчих розбоїв». Знаю, знаю, що тут можна замітити... але я не кажу, щоби деморалізувати народ перекупствами. Але і уморальнене, осьвідомлене чесною, а енергично веденою агітациєю коштує. А звідки на се взяти фондів? Впрочім і для потерівіших при виборах треба би давати якусь підмогу. На засуджених вироком складати ся не можна, а Україна не займе ся ними так, як от наші Поляки заняли ся Вжеснею!.. Або такі важні національно-економічні справи, як страйк і бойкот? Чи може се удати ся без організацій і без грошей? Учм ся від соціялістів: они можуть мати свої страйкові фонди, а ми ні? Коли ми хочемо відгривати якусь ролю між народами Австрії, то вольмім ся раз серіозно до політики і організації, а ні, то нас Поляки схрупають, а Буковиною закусять.

— Тут все так гарно виписано — зачав инший солоденьким товом — але те все, сказати-б, свої домашні ціли, які там якось чи скорше чи пізнійше стануть заспокоєні. Я — мої панове — дуже люблю географію і дивлю ся на нашу національну справу з ширшого виднокруга. Ми є нині осередком Русин-України. У нас розвиває ся українська культура, зростає в сили українська ідея і ми маємо обовязок опікувати ся всіми частинами нашого великого народу. На Україні можемо піддержувати і оживляти хіба тільки літературний рух, а на Угорщині і се майже неможливе. Але за те там, на землі

Як би ми обернули наші всі стараня на парцеляцію, оподаткували себе так, що міліони вирости би як з під землі і оснували ними величезний парцеляційний фонд — то за яких десятиок літ викупили би всіх польских шляхтичів до одного і мали би цвітучі, сильні економічно села. Тоді вже все проте прийшло би само собою: вибори — се була би забавка, бурси — удержували-б собі самі селяни-дуки, просьвіта — при добробиті прийде силою консеквенції, навіть театр тоді буде міг їздити не то по місточках, але і по селах і буде міг сповнити правдиво свою народну місію. Одним словом: ми мусимо увільнити наше селянство від останків панцизняних відносин, в яких оно тепер находиться ся супротив польского двора, бо лише на таким независимім і засібнім селянстві ми будемо могли збудувати будучність України.

— Наше ціле нещастє — запевнював знов инший — що ми не маємо міст, що ми єще завжди становимо plebem rusticam. В цілій Галічині ні одного місточка, де би ми були господарями! Се страшне! А звісно, що тота turbis urbana становить завжди рухлівійший та поступовійший елемент. Тому збудуваймо міста! Воскресім наше давне, заможне і підприємчівє міщанство. Підпираймо ремесла і пособляймо торговлі. Свій до свого! — се вже від давна голосять у нас, хотий мало виповнюють. Але я їду далше і кажу: свій для свого! Ми мусимо з пожертвованем, з любовію, відносити ся до нашого міщанства. Не трясти ся над сотикам супротив свого, коли часто для чужих видаємо

сотки. А передовсім ми повинні підпрати міські захоронки і ремісничо-промислові бурси та товариства. Захоронки і бурси витворять нам свідому міщанську класу, а товариства удержать між нею організацію і руско-українського духа. Тому і я при нинішнім святі кидаю жертву у сю шпарку.

Без правительства — викладав знов инший — ми самі нічого не вдієм. Вічний гнет не тільки ослаблює народ, але і уїдляє его. Тому у нас стілько ренегатів, як може в жаднім народі на світлі. А не буде инакше, доки ми не будемо мати правительства за собою, яке би народом опікувало ся, а не доскулювало, боронило, а не знуцало ся, підпирало, а не бурило і зневірювало. У нас в Австрії чия бюрократія, того і правительтво; центральних властей ми зовсім не відчуваємо. Тому ми Русини повинні передовсім стреміти, витворити як найбільше бюрократії у всіх дикастеріях. Я знаю, що вам, панове, молодим ідеалістам, може і не подобає ся моя бесіда — але погляньте лишень тверезо на те, що дїє ся довкола нас, а з певністю признаєте мою правду. Се не для нас управляти науку для науки, бавити ся в просвіту для поезії — ми передовсім мусимо мати з нашої науки хліб насущний і вплив на державну машину. Чим більше буде в ній руских кільцяток, тим більше муки она буде сипати на руский питель. І виходячи з того становища, я позволю собі признавати сю мою ленту на руско-українські бурси взагалі, в надії, що они будуть плекати і вводити в житє ті отсе мною що-йво зазначені засади.

Га, га! розуміє ся — відозвав ся знов инший — потрясаючи довгим ящиком коло свого уха, як се чинять віртуози, строячи свою скрипку! Розуміє ся: на всьо давали, тільки не на людвий університет! Колиб так на офіціальний університет, то певно не вистало би навіть сеї скрині. Тоді Рутенці зсипали би сотки тисяч. Бож прецінь у Рутенця не має вищої ціли, як для австрійського правительства власним кровавим грошем виховувати і виучувати карієровичів, бюрократів, найбільше зависиму і зовсім непродуктивну касту. А тимчасом на людвий університет, який дав би свободну, всесторонну науку для найширших мас — ніхто не дасть і сотки. А наша приватна жіноча семінарія? Хотий і она уладжена на галицько-польський шкільний лад, і остаточно має тільки за задачу робити учительок, телеграфісток і инших ріжних діурністок — то всеж таки она є о стілько симпатичнішою, що богато з тих дівчат виїде заміж і тим способом уникне тої противної мені урядничої «кариєри». А мимо сего і ся семінарія ледви дїше. Ні звідки для

неї помочи, нігде заінтересованя, мало хто і знає що про неї. А прецінь образоване жіноцтво — се неодолима сила в народі! Образовані маси — се неопідбита армія. Але нехай-же ся просвіта, ся наука буде незалежною, освідомлюючою і загальною, як загальним є воздух і сонце. В такій атмосфері воскресне Україна, а не в катакомбах урядничих канцелярій. Для світла, правди і любови — я кидаю сю шістку на людвий університет!

Знаєте сю приповідку — запитав ся знов инший — мова мовить ся, а хліб їсть ся? А я завсїгда кажу з огляду на наші народні справи: хліб їсть ся, але мова мовить ся! Там тоті буденні наші справи з бурсами, захоронками, з народними фондами, парцеляцією, і т. д. і т. д. — чи я там перелічу все те, на що би ми потребували давати — те все якось поладнає ся. Хто де в чім має інтерес, нехай-же тудя більше пхає, а впрочім... nach der Decken muss man sich strecken! То не поможе... Але коли хочемо, щоби нас признавали за народ, то мусимо не тільки хліб їсти, але і старати ся, щоби про нас мова мовила ся. До всяких маніфестацій, демонстрацій, відозв, маніфестів, меморіялів я прикладаю дуже велику вагу, бо они з одной стороны піддержують нас на дуці, а з другої стороны познакомлюють инші народи з нашим рухом, стають перед сьвітлом за свідочество нашого житя. Се не я перший пізнав сю правду, прошу: руский відділ на краєвій виставі тому 10 літ назад, а прогульки наших Боянів до Праги, спроваджене тіла Маркиана Пашкевича, сецесія наших академиків, а ось наслідок ювілей Лисенка. Може скажете, що такі річи коштують? Ні — они загал не коштують нічого, бо на иншу, реальну ціль ніхто би так не видав ся, не поніє би стілько труду, а для такої ідеальної маніфестації кождий готов все зробити. Тому я дуже радо бачу тут, на тім списі такі ідеальні справи, як памятник Шевченка і спроваджене тіла незабутного Корнила і на них призначую мою дрібничку.

Я вам кажу з гори, мої панове — вибухнув знов инший — що не даю на нічо инше, тільки на будову дому „Сокола“. Се є товариство будучности... Яка там у них карність, яка єдність! Треба тільки їм приглянути ся, яке у них там житє кипить. Я вправді сам не гімнастику, бо маю подагру в нозі і ревматизм в руці, але всеж таки належу до дійсних членів „Сокола“ і беру живу участь в їх працях. Прийди там в вечер — аж голова завертає ся. Тут виходять ученики, там вже готовлять ся члени гімнастикувати; тут знов депутация селян радить ся що-до устроєня курсу пожарництва, тут пробують нову сикавку, тут старшина сокіль-

ска укладає час для своїх вправ, тут знов поладжують кореспонденцію з пожарними філіями і виготовлюють поданя до намісництва за для основаня нових, тут драматичний комітет укладає репертуар намірених представлень, тут знов радять над новими проєктами, а спішать ся, бо небавом знов хор „Сокола“ має підготовувати ся для прогульки на Угорщину — одним словом там є живий дух, віра в себе, енергія, робучість, послух, почуте обовязку — всьо, чого треба до поведженя. Таже они вже туй-туй будуть мати свою хату: як фантова льотерія удасть ся, а розкуплять 10-коронові акції, які „Сокол“ видав, то Сокольня стане до року! До перва тоді, в своїй хаті, они покажуть, що зуміють! Всі балі, вечерки, концерти они стягнуть до себе. Але то ще мало, они і театр заберуть до себе. Будуть мали сцену з електрикою, з всякою машинерією, будуть мали хори, якими зможуть засилити трупу, будуть мали свою публіку з власних членів, а навіть власну класу зі своїх учеників — то який директор піде тоді до великого театру? Хіба би єму ще театральний комітет доплатив до тої параді!.. Я вам кажу, „Сокол“ стане небавом осередком житя львівських Русинів — тому вибачте, що я може трохи pro domo sua, даю на ціль будови Сокольні.

— Малпуймо чи не малпуймо Поляків — толкував знов инший — але робім те саме, що они, та тільки робім ще ліпше. Бо хто яким оружем воює, від такого і гине. Пхають они в свої „креси“, тож ми не занедбуймо і своїх окраїн. Наші Лемки сягають аж рівно з Краковом, на Мазурах живе стотисячне руске населенє — не забуваймо-ж на них і спішим усуди з помочию, де тільки загрожена рускість. Отже передовсім не забуваймо на бурси в Санчи, Сяноці і Ярославі, а не менше опікуймо ся загроженою кацапством молодіжню в Бродях і новою бурсою для реалістів в Снятині. Се для мене рівно важні справи і я ділю між них мій даток.

— Дякую вам, мої дорогі панове, за гарний сьпів і честь для мого дому — зачав краснорічиво знов инший — а ще більше дякую за те — яко сьвященик — що не забули тут в сїм списі замістити також жертви на будову наших церков. Скільки тут цілий для народности і єї дочасних справ, а тільки одна одніська для віри сьвятої і єї справ вічних. А прецінь колиб не віра, колиб не наш сьвятий обряд, то і по нашій народности вже може і сліду не стало би. В нинішні тяжкі часи, прямо чигають на наше стадо, щоби похитити кожде ягня, що відібе ся від гурту; будова нових, величавих сьвятинь по містах і місточках та хотий скром-

Ярослав Гординський.

Мій гість.

Вчера була у мене смерть. Так є, справдішня смерть у цілій своїй спокійній, поважній величі...

Уф, як мене морозить! То горячо то зимно на перемену... Піт спливає великими каплями по чолі — дріжу увесь... Стривайте, стривайте — відпочну троха, а тоді уже розкажу вам... бо відвідини смерти не відбувають ся так просто...

Так... так... я уже спокійний, коли можна назвати спокоєм се, що я вигнав на силу усі свої почування у серце і замкнув їх там. Воно беть ся, товчить ся, ломить стїни груди — але хай там! Може видержить моя грудь, а я розкажу вам за той час.

Якже-ж се було?

А так... Була уже пізна ніч — на ратуши вибила північ.

Я сидів у своїй кімнаті сам один. Я не люблю мешкати з другими. Не то, щоби я був відлюдок — зівсім ні, я люблю навіть дуже гурт, але у своїй помешканню хочу усе бути сам. Присутність другого вляє мене, не дає думати свободно...

На столі стояла лямпа та розливала докола червонове світло і осипала ним: стіл, крісла, ліжко, шафу...

Я спер ся руками на стіл і думав. Переді мною лежав папір, в руках одівець. Я хотів писати.

Але голова у мене палала чогось так страшенно — мені було душно, в очах тьмило ся. Я не міг писати, я не міг навіть думати гаразд. Тьма гадок снувала ся по мойому мізку, розсаджувала мені голову.

Я був мов не при памяти. Дивив ся перед себе широко розкритими очима, але не бачив нічого. Передімною стелила ся щось наче би темна стїна, попереїзувана густо червоними мережками, жовтими кільцями, зеленими цятками. Цїла тая многобарвна маса пересувала ся з шаленою скоростію перед моїми очима і поривала мене у свій вир. І от здасть ся мені, що я обертаю ся разом з тою стїною і лечу десь у безмірну пропасть, у безконечність. І так мені було якось благо на душі і мене обняло таке якесь дивне, невисказане чуттє, що я почував себе неземним єством. Я був такий щасливий, щасливий...

«Ах — майнуло мені через голову — коби то я міг так усе глядіти у тую безконечність і не чути, не бачити нічого».

«Усе! — почув я нараз сик — шепіт — ти хочеш бути усе щасливий?! Ха! ха! ха!»

І се «щось» зареготало ся таким провируючим сміхом, що я прокинувся в одній хвилі...

Усьо зникло нараз — дивлю ся: я в своїй кімнаті, докруга усьо по старому.

Тільки серце било ся сильніше, тільки я дріжав увесь, а голова так палала, мов вогнем палила...

Мені стало душно. Я хотів встати і відчинити вікно та сиди відмовили мені послуху — я тільки підняв ся невзначно і опав. Безсильний

на крісло... А горячо так душило мене... Я зібрав у собі усю енергію, рванув убрання на груди і розірвав його в одній хвилі. Се і успокоїло мене троха — кров перестала бити так дуже до голови.

Після того я попав в якийсь незвичайний стан. Я знав о тім дуже добре, що у мене повно думок, однак я не думав нічого — а зглядно не міг нічого розібрати серед того хаосу думок.

Аж вкінці поволи, незаметно видвигнула ся по над тоє море гадок одна гадка і зразу несміло, а відтак чим раз дужше зачала обіймати мою душу...

Мені здавало ся, що я почув плач — якийсь плач — риданнє. Тихо звенів він надімною, колисав мою душу жалібними тонами. І мене обняла така жалість. Я чув, що сей плач рве смутком мов серце, я чув, що він давив тяжким бремям мою душу, але zarazом я любував ся його звуками, пив — упивавсь тою укритою пристрастю, якою він віддыхав — я був готов віддати ціле житє за один його звук... Так плакала моя мати, коли висилала мене на чужину. І мені здавало ся, що я почув тихенький шепіт:

«Нещасний! Нещасний!»

І нараз зрозумів я, що се є. Се моя думка плаче над моїм зломаним житєм. Се плаче вітер по розбитому судні, той сам вітер, що розбив його...

Мною заволоділа розпука, жалє на сьвіт, на людий, на себе самого. Мені стиснуло щось горло і здавало ся, от от хлинуть слези. Та ні, вони не поплили. Десь поділи ся нечаяно, нена-

них, але хороших церков та каплиць по селах і присілках є найбільшої ваги. Отже я починаю ся на сю ціль.

— А скажіть мені панове — затронув знов інший — на що давали до тепер найбільше?

— Різно бувало, але здає ся, на всьо припала лєнта, тільки...

— Може котра з написий виявила ся лишньою?

— Лишньою не лишньою, але таки на неї до тепер ніхто не подумав.

— А якж се ціль може бути?

— Академічні цілі...

— Якто? — скликнув господар, ударяючи аж об поли руками — ви колядуйте і на вашу ціль ніхто не дав ні корони?

— За себе ми унимали ся пригадувати...

— Алеж бо, чи не має наша публіка пам'яті на просвітні цілі?

— І овсім має, але давано переважно на бурси середних і низших шкіл.

— А так, бо у нас утерло ся пересвідчене, що після гімназії молодець вже сам дасть собі раду. А не тямлять, скільки то екзистенцій через те звихає ся, скільки то народного капіталу марнує ся. Я се найліпше знаю сам, бо після гімназії мусів тратити марне молоді літа і потім майже якимсь чудом заскочив знов на шлях студий і статочної кар'єри.

І справді тішить мене нині, що могу причинити ся чимось для тих, що може находять ся в такім самім положеню, як я перед двайцятьма літами. Тож прошу розділити мою жертву по рівній часті на запомоговий фонд «Академічної Громади», на стипендію ім. Шевченка і на будову Академічного Дому.

— Тяжкий вибір, справді — падькав знов інший, читаючи за порядком всі написи довгого ящика. — Кожда ціль така гарна, така висока, а заразом така пекуча і благодатна, що хиба жадної не можна поминути. Отсе я кину до кожної шпарки по короні і мені буде здавати ся, що я найліпше відгадав інтенцію «довгого ящика»: щоби всюда, де є потреба, дечим поратувати.

А знов іншому і того було за мало.

— Те все фурда, що ви тут написали — рішив — коли ми не двинемо ся на економічним поли, то ціла наша робота буде здала ні до чого. Мільони йдуть з нашого краю в чужі мішки, а ми сидимо заложивши руки і дивимо ся безчинно, як другі багатіють. Нам треба зорганізувати торговлю яйцями, клочем, пірєм, вівною, збіжем, сьвиньми, грибами, садовиною і взагалі сирими продуктами. На сю ціль треба зложити закладовий фонд, який опісля ніс би соту дивіденду. Тож до тих всіх дірок зробіть

ще одну велику діру і напишіть над нею: торговля яйцями, бо від яєць найлекше зачати — і до тої діри вложіть отсю мою закладову лєнту!

Але був і такий, що зовсім инакше прийняв наших колядників. Зразу троха скрутив ся, почувши їх сьпів, а відтак дуже чемненько запресив до хати, однак «довгого ящика» аж перелякав ся.

— Даруйте панове, але я з засади на жадні складки не пишу ся. Гостям в моїй хаті я дуже радий, їсти — пити для кожного у мене доволі, — але давати свій гріш на те, аби інші ним орудували — на те я не дам ся взяти.

— Коли так — відповів товариш К. — то і ми тут не маємо що робити і перепрашаємо дуже, що перебили вам ваш домашній спокій.

— Алеж прошу дуже, панове, се тільки моя засада, — она зовсім не дотичить вас лично. Інша річ ваше товариство — се для мене буде великою приємністю, а інша річ ваша колекта, бо се є патріотичне здирство...

— Ні, се радше ваше скнирство, ласкавий пане. Єще ніхто не збіднів з того, що дав на народні цілі, і не забагатів тим, чого пожалував. А за ваше запрошенє ми дякуємо, бо ми зовсім не жадні вашого товариства.

— Алеж прошу дуже, панове, се тільки моя засада, — она зовсім не дотичить вас лично. Інша річ ваше товариство — се для мене буде великою приємністю, а інша річ ваша колекта, бо се є патріотичне здирство...

— Ні, се радше ваше скнирство, ласкавий пане. Єще ніхто не збіднів з того, що дав на народні цілі, і не забагатів тим, чого пожалував. А за ваше запрошенє ми дякуємо, бо ми зовсім не жадні вашого товариства.

— Алеж прошу дуже, панове, се тільки моя засада, — она зовсім не дотичить вас лично. Інша річ ваше товариство — се для мене буде великою приємністю, а інша річ ваша колекта, бо се є патріотичне здирство...

— Ні, се радше ваше скнирство, ласкавий пане. Єще ніхто не збіднів з того, що дав на народні цілі, і не забагатів тим, чого пожалував. А за ваше запрошенє ми дякуємо, бо ми зовсім не жадні вашого товариства.

— Алеж прошу дуже, панове, се тільки моя засада, — она зовсім не дотичить вас лично. Інша річ ваше товариство — се для мене буде великою приємністю, а інша річ ваша колекта, бо се є патріотичне здирство...

— Ні, се радше ваше скнирство, ласкавий пане. Єще ніхто не збіднів з того, що дав на народні цілі, і не забагатів тим, чого пожалував. А за ваше запрошенє ми дякуємо, бо ми зовсім не жадні вашого товариства.

— Алеж прошу дуже, панове, се тільки моя засада, — она зовсім не дотичить вас лично. Інша річ ваше товариство — се для мене буде великою приємністю, а інша річ ваша колекта, бо се є патріотичне здирство...

— Ні, се радше ваше скнирство, ласкавий пане. Єще ніхто не збіднів з того, що дав на народні цілі, і не забагатів тим, чого пожалував. А за ваше запрошенє ми дякуємо, бо ми зовсім не жадні вашого товариства.

— Алеж прошу дуже, панове, се тільки моя засада, — она зовсім не дотичить вас лично. Інша річ ваше товариство — се для мене буде великою приємністю, а інша річ ваша колекта, бо се є патріотичне здирство...

— Ні, се радше ваше скнирство, ласкавий пане. Єще ніхто не збіднів з того, що дав на народні цілі, і не забагатів тим, чого пожалував. А за ваше запрошенє ми дякуємо, бо ми зовсім не жадні вашого товариства.

— Алеж прошу дуже, панове, се тільки моя засада, — она зовсім не дотичить вас лично. Інша річ ваше товариство — се для мене буде великою приємністю, а інша річ ваша колекта, бо се є патріотичне здирство...

— Ні, се радше ваше скнирство, ласкавий пане. Єще ніхто не збіднів з того, що дав на народні цілі, і не забагатів тим, чого пожалував. А за ваше запрошенє ми дякуємо, бо ми зовсім не жадні вашого товариства.

— Алеж прошу дуже, панове, се тільки моя засада, — она зовсім не дотичить вас лично. Інша річ ваше товариство — се для мене буде великою приємністю, а інша річ ваша колекта, бо се є патріотичне здирство...

— Ні, се радше ваше скнирство, ласкавий пане. Єще ніхто не збіднів з того, що дав на народні цілі, і не забагатів тим, чого пожалував. А за ваше запрошенє ми дякуємо, бо ми зовсім не жадні вашого товариства.

— Алеж прошу дуже, панове, се тільки моя засада, — она зовсім не дотичить вас лично. Інша річ ваше товариство — се для мене буде великою приємністю, а інша річ ваша колекта, бо се є патріотичне здирство...

— Ні, се радше ваше скнирство, ласкавий пане. Єще ніхто не збіднів з того, що дав на народні цілі, і не забагатів тим, чого пожалував. А за ваше запрошенє ми дякуємо, бо ми зовсім не жадні вашого товариства.

— Алеж прошу дуже, панове, се тільки моя засада, — она зовсім не дотичить вас лично. Інша річ ваше товариство — се для мене буде великою приємністю, а інша річ ваша колекта, бо се є патріотичне здирство...

— Ні, се радше ваше скнирство, ласкавий пане. Єще ніхто не збіднів з того, що дав на народні цілі, і не забагатів тим, чого пожалував. А за ваше запрошенє ми дякуємо, бо ми зовсім не жадні вашого товариства.

— Алеж прошу дуже, панове, се тільки моя засада, — она зовсім не дотичить вас лично. Інша річ ваше товариство — се для мене буде великою приємністю, а інша річ ваша колекта, бо се є патріотичне здирство...

— Ні, се радше ваше скнирство, ласкавий пане. Єще ніхто не збіднів з того, що дав на народні цілі, і не забагатів тим, чого пожалував. А за ваше запрошенє ми дякуємо, бо ми зовсім не жадні вашого товариства.

— Алеж прошу дуже, панове, се тільки моя засада, — она зовсім не дотичить вас лично. Інша річ ваше товариство — се для мене буде великою приємністю, а інша річ ваша колекта, бо се є патріотичне здирство...

— Ні, се радше ваше скнирство, ласкавий пане. Єще ніхто не збіднів з того, що дав на народні цілі, і не забагатів тим, чого пожалував. А за ваше запрошенє ми дякуємо, бо ми зовсім не жадні вашого товариства.

— Алеж прошу дуже, панове, се тільки моя засада, — она зовсім не дотичить вас лично. Інша річ ваше товариство — се для мене буде великою приємністю, а інша річ ваша колекта, бо се є патріотичне здирство...

— Ні, се радше ваше скнирство, ласкавий пане. Єще ніхто не збіднів з того, що дав на народні цілі, і не забагатів тим, чого пожалував. А за ваше запрошенє ми дякуємо, бо ми зовсім не жадні вашого товариства.

— Алеж прошу дуже, панове, се тільки моя засада, — она зовсім не дотичить вас лично. Інша річ ваше товариство — се для мене буде великою приємністю, а інша річ ваша колекта, бо се є патріотичне здирство...

— Ні, се радше ваше скнирство, ласкавий пане. Єще ніхто не збіднів з того, що дав на народні цілі, і не забагатів тим, чого пожалував. А за ваше запрошенє ми дякуємо, бо ми зовсім не жадні вашого товариства.

— Алеж прошу дуже, панове, се тільки моя засада, — она зовсім не дотичить вас лично. Інша річ ваше товариство — се для мене буде великою приємністю, а інша річ ваша колекта, бо се є патріотичне здирство...

— Ні, се радше ваше скнирство, ласкавий пане. Єще ніхто не збіднів з того, що дав на народні цілі, і не забагатів тим, чого пожалував. А за ваше запрошенє ми дякуємо, бо ми зовсім не жадні вашого товариства.

— Алеж прошу дуже, панове, се тільки моя засада, — она зовсім не дотичить вас лично. Інша річ ваше товариство — се для мене буде великою приємністю, а інша річ ваша колекта, бо се є патріотичне здирство...

— Ні, се радше ваше скнирство, ласкавий пане. Єще ніхто не збіднів з того, що дав на народні цілі, і не забагатів тим, чого пожалував. А за ваше запрошенє ми дякуємо, бо ми зовсім не жадні вашого товариства.

— Алеж прошу дуже, панове, се тільки моя засада, — она зовсім не дотичить вас лично. Інша річ ваше товариство — се для мене буде великою приємністю, а інша річ ваша колекта, бо се є патріотичне здирство...

— Ні, се радше ваше скнирство, ласкавий пане. Єще ніхто не збіднів з того, що дав на народні цілі, і не забагатів тим, чого пожалував. А за ваше запрошенє ми дякуємо, бо ми зовсім не жадні вашого товариства.

— Алеж прошу дуже, панове, се тільки моя засада, — она зовсім не дотичить вас лично. Інша річ ваше товариство — се для мене буде великою приємністю, а інша річ ваша колекта, бо се є патріотичне здирство...

— Ні, се радше ваше скнирство, ласкавий пане. Єще ніхто не збіднів з того, що дав на народні цілі, і не забагатів тим, чого пожалував. А за ваше запрошенє ми дякуємо, бо ми зовсім не жадні вашого товариства.

— Алеж прошу дуже, панове, се тільки моя засада, — она зовсім не дотичить вас лично. Інша річ ваше товариство — се для мене буде великою приємністю, а інша річ ваша колекта, бо се є патріотичне здирство...

— Ні, се радше ваше скнирство, ласкавий пане. Єще ніхто не збіднів з того, що дав на народні цілі, і не забагатів тим, чого пожалував. А за ваше запрошенє ми дякуємо, бо ми зовсім не жадні вашого товариства.

— Алеж прошу дуже, панове, се тільки моя засада, — она зовсім не дотичить вас лично. Інша річ ваше товариство — се для мене буде великою приємністю, а інша річ ваша колекта, бо се є патріотичне здирство...

— Ні, се радше ваше скнирство, ласкавий пане. Єще ніхто не збіднів з того, що дав на народні цілі, і не забагатів тим, чого пожалував. А за ваше запрошенє ми дякуємо, бо ми зовсім не жадні вашого товариства.

— Алеж прошу дуже, панове, се тільки моя засада, — она зовсім не дотичить вас лично. Інша річ ваше товариство — се для мене буде великою приємністю, а інша річ ваша колекта, бо се є патріотичне здирство...

— Ні, се радше ваше скнирство, ласкавий пане. Єще ніхто не збіднів з того, що дав на народні цілі, і не забагатів тим, чого пожалував. А за ваше запрошенє ми дякуємо, бо ми зовсім не жадні вашого товариства.

При яслах.

Тихо при яслах; Мати колише
Спячу Дитину — мовчки колише.

Коліше, думає,
Мов тая голубка

Під небом літає,
Літає сердешна

Та молить ся Богу.
Слідить в своїй мрії

Месії дорогу,
Слідить за Ним-Орлом

Ісусом маленьким,
За ангелом чистим,

Сьвятим, невинненьким.

Тай зраділа Божа Мати
Коліску хитає,

Пісню з серця виливає
До серця дитяти.

Люлі-люлі — Ісусуню,
Мій Соколе ясний,

че випив їх той жаль і я не мав чим залити того огню, що палив моє нутро.

Не тямлячи, що роблю, пірвав ся я у найвисшій розпущі із місця, вхопив ся за голову, бо здавало ся, що вона трісне і вишентав останками придушеного голосу:

«Смерте! Смерте! Хоч ти змилосерди ся надімною!»

І знова опав я без сил на крісло і знеможений перестав займати ся якою будь гадкою...

Кругом було тихо, аж звонило в ухах...

І от нараз здаєть ся, що по мені провіває холодом. Я так бажав холоду, але сей не покріпив мене, він переймив мене морозом — холоду і жаху. — А серед тишини зауважав я, як забрызчали невзначно шиби, зазвеніла легенько склянка, зойкнув тихим шумом-свистом воздух.

Мене переймив неописаний ляк. Я чув, як уся кров сплила мені до серця — я не сьмів і оглянути ся.

Знов повіяло по кімнаті холодом — наче морозом. А лампа на столі померкла. Другий подув — і вона згасла.

Довкруги мене залагла тьма — — — доперва за хвилию зміг я розрізнити слабе сьвітло місяця, що осьвітчувало невзначно мою кімнату...

Я дріжав увесь у зимному поті.

Нечайно стряс ся я сьмілю і зірвав ся з крісла в окликом найвисшого жаху.

Я почув на своєму плечі легенький дотик...

Мов ошараний обернув ся я. Коли-б не стід, на котрий я опер ся, я був би упав на землю — ноги відмовили мені послуху.

Передомною стояла біла статя. Я вдивив ся в неї широко отвореними очима. Хвилию не міг я розпізнати її добре. Але скоро минуло перше сильніше зворушенє і я вернув троха до рівноваги.

Я став приглядати ся моєму гостеві. І признаю ся, що страх минув дуже скоро. Лишив ся тільки холод, що бив від білої статі.

Була се жінка струнка та висока, одіта у довге, біле платє, що спадало філіями на землю. І голова була прикрита білим покривалом, тільки видніло лице. Воно було біле наче мармур. Лише чорне волосє вило ся кругом чудового чола і відбивали ся рівними шпурочками темні брови. Черти лица визначали ся незвичайною красою і притягаючою силою, так, що мені здавало ся, що я ішов би за тою статєю без нагання, куди-б вона не повела. Однак заразом почув я, що я не був би в силі зблизити ся надто до тої жінки. Від неї, з її затиснених уст і закритих очий било тільки холоду і строгої поваги... Була гарна сьвітлом місяця, що сияє, та не гріє.

Я любував ся довго тою пишною статєю. Хто вона була і звідки явила ся так нечайно коло мене — про се я і не думав уже. Мені встарчала за усьо її краса.

Але згодом опам'ятав ся я троха. Я почув, що таки треба щось сказати — годі так мовчати.

І не знаю, яким робом вирвало ся мені тихе питає:

«Хто ти?»

Люлі-люлі, моя птичко,
Соненько прекрасне!

Люлі-люлі, моя Рибко
У ставочку тихім,
Люлі-люлі в щастю — доли
Без плачу та лиха!

Люлі-люлі, моя цвітко
В пахучім городі,
Спи, мій раю, розцвітай ся
У соненька сході!

Спи — мій Боже, мій Єдиний
На лоні сьвятому,
В лоні слави — херувимів,
У небі вільному.

Так сьпіває Божа Мати тай колише Сина — і слезами поливає щастячко єдине.

А Ісус Йї усьміхаєсь мов пьвітка росою, в сві дитячім розмовляє як вітер з лозою.

Усьміхаєсь «безталанне», снить о «правді-доли» А та «доля-правда»... в путах... загиба в неволи.

Доброніць 11. XII. 1899. *Денис Угнєсець.*

Лисенкове сьвято в Київі.

(Оригінальна допись).

Академія.

Лисенкове сьвято в Київі почало ся в суботу академією. Величезна сая «купеческ-ого

собрания» помістила в собі яких три тисячі людей, переважно інтелігенції. Гості з Галичини і Буковини засіли на почетних місцях в першій ряді, зараз при естраді з боку. О год. 8. вечером загреміли оплески, а се був знак, що Микола Лисенко прибув на салю. Президія «Литературного общества» ввела Ювильята на естраду, а публіка оплесками і окликами витала Кобзаря через кілька мінут.

Коли прогомоніли і затихли одушевлені оклики в честь Ювильята, почало ся відчитуване адрес в такім порядку:

Перше привитало Лисенка: «Литературное общество» в мові великорускій. В слід за тим відчитано адресу «Исторического общества лѣтописца Нестора». Вже сі дві адреси, писані і виголошені з теплом, викликали гучні оплески.

Але властивий ентузіязм викликували доперва адреси, писані в українській мові. Довгий їх ряд розпочала пані Косачева, відчитуючи адресу українських письменників. Кожда українська адреса була витана з таким сердечним одушевленєм, на який здобути ся може лише нарід, що в своїм громадянськім житю так мало за-

І пронесло ся мені у відповідь по кімнаті шовковим голосом, мов звонив срібний звіночок:

«Ти-ж кликав мене».

«Я кликав тебе, чудове явище?! Та як! Я не знаю навіть, як ти зовеш ся... Я тебе кликав?... Ні... ні... Я кликав перед хвилию смерти».

«Я смерть».

«Ти смерть?! Чи ж се може бути?! Невже-ж смерть така гарна? А мені розказували, що се страшенна відьма, що мучить людей. Ти така чудова і ти мала би бути смертю?»

«Ні — смерть, се вічний спокій: а він усе гарний».

«Тому то я бачу, що мертві усьміхнені так часто! О, сьвіте, сьвіте, чому ти аж у своїй кінчині такий гарний?»

І я замовк на хвилию.

«Так ти смерть? Ти прийшла по мене?... Добре... Бери мене з собою. Я готов піти за тобою, куди лише забажаєш».

«Чому-ж тобі так спішно забирати ся з того сьвіта?» — почув я у відповідь на свою просьбу.

І я став Йї розказувати про своє життя.

Говорив Йї, що я терпів від маленької дитини нужду, голод, холод — та не се боліло мене. Мені розривало ся серце, коли я мусів їсти хліб, зрошений кривавим потом моїх родичів. Я знав, що кожда окрупинка того хліба добута із самопожертвованнем — я знав се, та мнмо того я мусів їсти сей хліб — бо у мене не було сил добути його самому!

«Чуєш?!» — кричав я у розпущі, я сльози безсильности підходили мені до очий. — Чуєш?! У мене не було сил, бо я раб свого

знавав радості. Українське слово, проголошене публічно на тій Україні, де щось подібне літ три тому назад було неможливе, визивало не лиш оплески і оклики, але й горячі, щирі слези. Годі нам передавати зміст всіх адрес, тому подаємо лише спис товариств і інституцій, які їх прислали, причім сі товариства, що піднесли українські адреси, зазначаємо розстріленими буквами. В слід за панею Косачевою відчитано адреси від: „Кієвського общества грамотности“, „Кієвського общества содѣйствія начального образования“ (з цитатами в українській мові), „Императорского музыкального общества“, „Музыкальной школы Трутковского“, Редакції „Кієвской Старини“, редакції журналу „Археогр. лѣтопись Южвой Россіи“.

Всі, доси подані адреси походили від київських товариств і редакцій. Перші вітали Лисенка Києви.

В дальшій ряді призначено місця галицьким і буковинським відпоручникам. Зазначу на вступі, що галицькі і буковинські гості мали відчитувати адреси, піднесені Лисенкови у Львові. Тимчасом в останній хвилі заряджено, що вони мають держати промови, чого галицькі і буковинські відпоручники радо піднялись і виголосили справді бесіди, що поривали серця публіки. Перший промовив радник Вахнянин, підносячи заслуги Ювілята на поли музики. Як лише бесідник явив ся на естраді, загреміли по салі оплески, що невмовкали кілька мінут. Так витано кожного галицького речника, а по промовах викликувано по двічі, або й тричі на естраду. Після поетичної промови радн. Вахнянина виступали: др. Евг. Олесницький, яко делегат товариства „Просвіта“, проф. Шухевич як відпоручник „Рускої Бесіда“, проф. др. Студинський, як заступник Наукового товариства ім. Шевченка і др. Евг. Левицький, як редактор „Діла“. Промови галицьких делегатів, багаті змістом, виголошені з незрівняним жаром, були чия не кульмінаційною точкою цілого вечера. Бесідники немовби йшли з собою в заводи, а публіка і українська і російська любовалась тими промовами, подивляла легкість і свободу, з якими кожний промовляв, відчувала се, що бесідників виховує ширше політичне житє. Сей виступ Галичан після полтавського свята був так пожаданий а так величний і святоточний, що полонив для них серця всієї публіки. Жаль великий, що бесід тих, проголошених ex profertu, не записувано, щоби їх подати до відомости

ширшої публіки. Се одно певне, що хоть они печатані не будуть, то в серцях Українців записали ся они нестертими буквами. До концерту Галичан достроїв ся прекрасно пос. Пігуляк, що оточений буковинськими делегатами, муштинами і панями, виголосив прекрасну промову від зеленої Буковини.

Після сих виступів Галичан та Буковинців відчитано один польський привіт, а артисти місцевого драматичного театру Соловцова, двох муштин і одна справді дуже гарна артистка по сердечній промові вручили Ювілятові срібний вінець на рожевій, шовковій подушці.

Довгий ряд патріотичних адрес піднесли Лисенкови Полтавці. Явились відпоручники „Полтавского Земства“, „Полтавской городской Управы“ з заступником голови, Маркевичом на чолі, редакції „Хуторянина“, „Полтавского статистического бюро“, „Полтавского музыкального кружка“, залізничних робітників „архівско-нікогдавської дороги в Полтаві“, полтавських Українців, полтавських гімназистів, учеників ремісничої школи в Полтаві, полтавської бібліотеки і т. д.

Дальше йшли адреси: „Южнорусского музыкально-драматического общества з Одеси“, „Чернигівського музыкально-драматического кружка“ (відчитував письменник Коцюбинський), „Чернигівського українського театрального товариства“ (відчитував Микола Вороний), земляків города Чети на Кавказі, земляків з Петербурга, Українців з Дорпату, Товаришів-Київлян (відчитував Науменко), київської видавничої Спільки (відчитував Ефремов), музыкального „драматического училища“ в Київі враз з вінцем, українського музыкально-артистичного кружка в Петербурзі, аматорів харківського народного театру, Чернигівців (з окликом: все для України і все за Неї — відчитував Шраг), українських жінок в Київі.

Велике одушевлене викликували українські адреси селян з Боршполя (делегати Заяць і Калита), селян з Романівки, васильківського повіта, київщини і мірогородських селянських дівчат. Остання адреса була прикрита багато вишпаними ручниками.

Неменчий ентузіазм обняв публіку, як відчитувано палкі адреси студентів універси-

тета: київського від всіх націй студентів яка починала ся словами: „Славний Сину нашой Almae matris!“, київських студентів Українців, студентів київського політехнічного Інститута, хору університету в Київі, студентів Ново-Александрійського Інститута (з окликом: „Слава вільній Україні“), студентів університету в Харкові, учеників київської малярської школи. Останню адресу відчитував молоденький студент, що почав словами: „Добрый вечер тату, входимо в хату, і вітаємо Тебе з святим вечером“, а по промові вручила молоденька студентка Лисенкови теку з десяти прегарними малюнками, що ілюструють его композиції. Студент закінчив промову: „Ми ще маленькі, о прощенє просимо за сей даруночок; малювали, як уміли, а як підростемо, то ліпші втємо“. Сердечний сьміх і оплески товаришили сій промові.

Крім сих адрес, прислано ще багато інших, яких для опізненої пори не відчитувано, як прим. від Українців з Каменця, Лубен, Уманя, Волиня, від Грузинів, від болгарского міністра просвіти, Шишманова, від болгарского музыкального общества, від ректорів одеського і київського університета, від професорів харківського університета, від варшавських артистів польської опери, від городской управы в Одесі, від видавництва „Scena і Muzyka“ і т. д.

На свято прибуло також чимало телеграм. Телеграми американської „Свободи“, стрийських товариств, та редакцій у Львові викликували френетичні оплески.

Останній промовив Науменко, який заявив, що з 6.000 карбованців, зібраних редакцією „Кієвско-ї Старини“, 1000 рублів піде на видавництво нових творів Лисенка а за пять тисяч рублів буде куплена дача.

Після чотирогодинного відчитування адрес, начав ся концерт, в яким взяли участь: хор селян з Охматова під проводом Демуцького, сільний кобзар, Терешко і хор Лисенка, який вручив Лисенкови срібний вінець.

Демуцький, се лікар, чоловік незалежний і багатий. Осів на селі, лікарює і учить співу селян. Хор его числить 400 людей. З собою привіз він лише 30 співачок і співаків, муштин, дівчат і дітей. При акомпаніменті решета і сопілки відспівав сей хор всім композицій, переважно народних пісень. Хор не то що співав, але малює. Такого знаменитого, вишколеного і зіспіваного хору, і такого реального тінювання, так скоро не почую. Він чарує душі, а публіка мабуть цілу ніч слухала би его. В дарі Лисенкови привіс сей хор великий вінець з засушених пільних цвітів та збіжа.

Кобзар Терешко одушевляв публіку своєю дуже гарною грою і співом. Особливо подобали ся думи про Мороза і одна жартоблива пісня.

Хор Лисенка відспівав з прецизною кантату в честь Ювілята укладу Стеценка і „Улицю“.

О год. 2. в ночі скінчила ся академія.

Композиторский концерт.

В неділю о 1. годині з полудня відбув ся в міскім театрі композиторский концерт в честь Миколи Лисенка. Устроєнем концерту завяла ся Ольга Косачева, а взяли в тім концерті участь: оперова prima donna московской опери Дейша Сюницка; артистки київської опери: п-ні Білевичева, Ковельниківна і Шулгинова; артисти: Дракула, Зіновев, Каміньский і Секар Роханський; скрипок Шутман; артисти українського театру Сакаганського та Садовського і три хори: „Любителів музики“, українського театру і хор Москалева, в супроводі двох оркестр: оперової і 33. артилерийської бригади. Управу концерту віддано в руки А. Я. Горілого, азнаменитого композитора і диригента. Амфітеатр був битком набитий. Лисенка повитано грімкими оплесками. В програму увійшли крім кантати уложеної до слів М. Старицького, Горілим, виключно Лисенкові композиції. Показало ся при тім, що Лисенко трудить ся невгмонно дальше над музикою, та що в послідних роках, без всякого розгодоу, окрім трех

окруження, а воно мене пригнітає... І я не міг здобути ся на се, щоби скинути з себе тоє ярмо!

Не було сил!

І я затискав п'ясточки, кусав до крови уста, щоби не вибухнути плачем на згадку тої ганьблячої безсильности — але дарма! Клятї слези підступили силоміць і я не стув ся, як вибухнув голосним риданням. Сльози лили ся із моїх очей річками і доводили мое роздратованє до крайности. Я не хотів плакати, я хотів здавити в собі той плач — він рвав ся із моїх грудий і палив мое нутро страшним огнем...

Нараз пірвала мене лють.

Чого я плачу? Над чим? Над своєю безсильністю?!

Та правда... правда: слези се одиноке прибіжище безсильних.

У мене нема иншого оружя — тільки плач...

А світ — світ, чи він плаче над безсильним? Ха! ха! ха! Він переходить по ньому гордо своєю важкою стопою і роздавляє його із сьміхом! Він сьмієть ся, бо він довірлий із своєї незмірної побди. Поконав безсильного!

А я тепер плачу на згадку про се, що я?... Я хотів віддати своїм родичам хоч в частині затиєнений довг і в тій хвилі — один подув і... я запотрібував еще помочи від тих, котрим я хотів помочи; я хотів... чого я не хотів! А що я зробив? Нічого... нічого...

Бо я сотворений тільки на те, щоби жити з ласки других і там, на дві своєї душі, зносити тортурн задля тої жебранни, бо я... бо я...

Я находив якусь приємність у сьому, що вичисляв тоє, що мене мучило... З дивною радістю переходив я усьо своє життя і глумив ся немилосерно сам над собою. Мучив себе і сьміяв ся із своїх мук.

Вкінці розгорячена голова не могла уже більше думати. Я перестав пригадувати собі хвилі, у котрих виявила ся моя безсильність — а натомість огорнула мене якась шалена радість із за того, що я зміг так мучити себе. Я реготав ся до нестями.

Піна виступила мені на уста, в очах потемніло — а я реготав ся.

Вкінці я стратив навіть сьвідомість того, над чим я властиво так сьміяв ся. Я вложив ся так уже в той сьміх, що не міг його перервати. Я мав при тім почування, що тоичу себе, того безсильного слабодуха — і се справляло мені дикую радість...

Вкінці мій організм не міг уже довше видержати, знеміг ся. Змучений, важко дихаючи, упав я на долівку без чуття.

Коли я прийшов до себе — круг мене не було нікого.

Тільки мені здавало ся, що я почув над собою відгомін якби іронічного реготу.

Я зрозумів його. Я зрозумів, що не для мене вічний спокій, не для мене чари смерті; для мене тільки життя без життя, гниле життя...

На дворі гасли зорі.

опер: «Різдвяної ночі», «Утопленої» та «Тараса Бульби» (що вже знаходиться в друку), підготував ще дві нові, іменню двоактову «Остання ніч», другу «Сафо». З «Останньої ночі» виконано лише інтродукцію, з «Сафо» два імени: в честь Геліоса і в честь Афродити. З опери «Тарас Бульба» виставлено кілька уривків, іменню квінтет з хором з П. дії, пісню Татарки і дует Андрія з Марилькою.

В програму увійшла даліше сольова пісня «Минають дні, минають ночі», яку відспівував з хоршим чувством оперовий артист Каміньський, по якій вручено Лисенкові срібний вінець при френетичних оплесках, а відтак (що було кульмінаційною точкою) відспівувала п-ні Дейша-Сіоніцка, що нарочно приїхала з Москви для звеличання всіма тут любленими і почитаними ювіліата, дві його пісні: «Ой люлі, люлі»; «На городі коло броду» з таким перенятєм і з так чудною декламацією, якої годі де виле почути. Викликувана одушевленою публікою артистка мусіла ще заспівати дві народні пісні в укладі Лисенковим, а то: «Лугом йду, коня веду» і «Протоптала стежечку через яр». Признавось, що лучшою інтерпретацією пісень Лисенкових ми досі не чули. Се повело ся лише такій артистці драматичній, якою є Дейша-Сіоніцка. Голос її повний та круглий плив мов хрустальна струя, а закрашувала его артистка відповідно до слів пісень та наводила на слухача і жаль і розпуку і веселість і яку то кокетливість — як їй треба було.

Що-до кантати Горілого в честь Лисенка можемо сьміло сказати, що автор її показав ся знаменитим поліфоністою і хоршим інструментатором. Се наш таки чоловік, тільки перехрещено его офіційально на «Горьлова», а батько его і він сам зве ся «Горілий». Сю кантату повинні наші «Бояни» взяти в свій репертуар. Се буде новість для нас Галичан.

Хори з опери Лисенкової «Сафо» держані класично, більше в європейскім, ніж в народнім стилі. Маємо надію, що наші хори введуть їх при найближшій нагоді. На мене зробила найбільше вражінє інтродукція до опери «Остання ніч». Она чудесно інструментована. З інтродукції можна вже догадувати ся, що який то політичний проступник, засуджений на смерть, снить ще про свою матір, жінку та дітей, котрих вже не побачить. Уривки з «Тараса Бульби» випали знаменито. Татарка співає по свому, жалостливо, а Андрій за любов Марильки рішає ся зрадити і свою Україну. Се вельми драматичний дует. Концерт закінчено кантатою: «Бють пороги» при знаменитім супроводі оперової оркестри. Саргісіо елегіке (сольо-скрипкове в супроводі фортепяну (С. О. Дуди) зрадило, що Лисенко і на тім поли буде нашою славою.

Н. В.

«Різдвяна ніч»

При повнім театрі відіграно вчора оперовими силами знаменито «Різдвяну ніч» при такій обсаді: Чуб — п. Енгель-Крон, Оксана — п. Диковска, Одарка — п. Ковелькова, Солоха — п. Кареніна, Вакула — п. Арцимович, Пацюк — п. Лосский, Голова — п. Акимів, Дяк — п. Ернст, Грицько — п. Летичевский, Маруся — п. Гринченко, Катря — п. Біла, Ткачиха — п. Білевицева, Шпортуниха — п. Горина. Хори чудесні, живі, декорації прегарні, нагадували дійсне село з курними хатами, сходячим поволі місяцем, снігом, що падав на сцені.

Ювіліата викликувано по кожній дії і вручено серед промов срібні, величні вінці від київської городської управи і від трупни Кропивницького, Заньковецької та Волика. Останній вінець мав в середині на перехрест зложеноу ліру та скрипку. Зі сцени промовив також до Ювіліата репрезентант золотонського повіта, де Лисенко родив ся. Від малярської київської школи промовляв молоденький слухач, який відчитував вчора адресу а его товаришка вручала Ювіліатові китицю цвітів.

Одушевлене величезне тимбільше, що доперва при такій величавій обстановці виявила ся вся краса Лисенкової опери. Декоративна часть вистави піддержувала знаменито лібрето. Українське село було зображене з повним чаром з правдивою злудою. І поволі сходячий місяць і легкі платки снігу і низькі, курні хатки серед густого вишняка — все те поражило своєю вір-

ністю. Артисти вжили ся зовсім в свої ролі: попри гарний сьлів, чарували легкою, повною гумору грою. Хори співали прямо скінчено, в живих охочих темпах, а і поведене їх на сцені було повне життя і правди.

По театрі (11 1/2) відбув ся комерс Українців, на яким засіло понад 200 осіб до стола. В честь Галичан виголосив д. Вороний верш Миколи Вербицького (який подамо пізнійшо — *Ред.*) В честь Ювіліата виголошено множество промов. З Галичан промовляли: пп. Шухевич, о. Нижанковський, Студинський, з Буковини: пп. Пігуляк, Стоцкий і панна Лойванюк. На комерсі підношено різні справи, і устроено складку на музичну школу ім. Лисенка.

„Дім Сокола“ у Львові.

По десяти літах зросту серед тяжких обставин, набрав сили до лету, і розпростер широко крила понад нашою Вітчизною, застелюючи дорогу свого лету золотими перами народної і суспільної організації по селах і містах східної Галичини. І знеможений летом залітає не до власної хати, а до гнізда під чужою кришою. Се наш «Сокол»!

І настала й для него пора, подумати про свою хату-Сокольню.

Прі кінці минулого року завязав ся в львівскім «Соколі» комітет для будови Сокольні. На оновішнім засіданю сей комітет уконституував ся. Головою вибрано судового радника п. Петра Максимовича, каснером п. Івана Бачинського, касиєра «Дністра», книговодитцем п. Михайла Іванця, урядника «Дністра», а секретарем п. Миколу Доскоча. Комітет має поставити Дім Сокола при помочи фантової лютерії і фонду позичкового.

Зачнемо від другого: Не дорогою жертв, бо ними наша суспільність обтяжена до крайности, але дорогою позички має комітет придбати фонди на будову Сокольні. Товариство видало 5.000 безпроцентових облігацій по 10 К, а їх текст звучить:

«Потичка на будову дому Товариства гімнастичного «Сокол» у Львові. ВП. (Н. Н.) зложив) квоту десять корон підписаному Товариству на будову дому «Сокола» у Львові титулом позички. Товариство обов'язує ся звернути тую квоту без процентів зі своєї каси у Львові, за зворотом сего акту, найдаліше за десять літ від 1. грудня 1905, яко дня 1-го льосованя, після котрого виплата наступить. Льосованє буде відбувати ся кожного року дня 1. грудня в льокалі Товариства. Позичка не відібрана через 3 роки по вильосованю переданнює ся і переходить на власність Товариства. Товариство гімнастичне «Сокол» у Львові. У Львові, дня 1. грудня 1903. За Старшину «Сокола» Голова: *А. Будзиновский*. Справник: *Денис Кучика*. За Комісією будови: *Петро Максимович, В. Нагірний, Іван Бачинський*»

Текст напечатаний на воднім друку з емземами товариства одновочно на головнім бланкеті і на відтинку, який остає в товаристві. Наведена напись «Позички» не потребує пояснення, що властитель такої облігації складає не беззворотну жертву, але тимчасову лепту на народнім жертвенику, яку одержить назад вправді без грошевого зиску, але з моральним хісном, душевним вдоволенєм, що причинив ся до високо патріотичного діла: здвигнення нового храму, де «в здоровім тілі» — буде розвивати ся здоровий дух».

По облігації належить звертати ся до касиєра будови Дому Сокола: п. Івана Бачинського, касиєра «Дністра» (Ринок 10), присилаючи рівночасно належитість 10 К

Дальшим средством до будови Дому Сокола буде прихід з фантової лютерії «Сокола». Вказ надсланих фантів доводило ся кождому читати в часописах, а находять ся між ними предмети знатної ціни і великої артистичної вартости. А і сама продажь льосів устроена дуже оригінально і догідно. Льоси представляють ся як переписні листки з прегарними семібарвними ілюстраціями після проєкту артиста-літографа п. Андрейчина. Ціна їх по 25 сотиків (чотири за корону) отже мало що більша, як звичайно переписних листків. А за те, посилаючи такий льос — кореспондентку чи з нагоди сьвят,

Нового року, чи іменин, шлемо дорогій особі разом з нашими жаланями також і надію виграної прегарного фанту сокольської лютерії!

Не можна сумнівати ся, що наша суспільність прийде з помочию нашою «Соколови», якого провід спочиває нині в руках молодих, енергічних і щирих до праці робітників і борців за народні права. Без ніяких фондів і краєвих субвенцій Сокол за два послідні літа праці може похвалити ся 7-ма філіями гімнастичними по містах і поверх 70 ма філіями пожарної сторожи по селах всіх повітів східної Галичини. Щоби почату роботу вести ще з більшим успіхом, щоби своїм 300 членам у Львові дати спромогу кріпити сили тіла до твердої борби, Товариство жде не жертви, а помочи від цілої рускої суспільности, на здвигненє власної Сокольні, де би его члени стали крила до лету до бою за красшу долю. Бо лише: в своїй хаті своя правда, і сила, і воля.

Комітет будови.

— **ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ.** При зміні року просимо наших Вп. Передплатників о скорє відновленє передплати, зглядчо о вирівнанє залегlostий та о приєднуванє нам нових передплатників.

НОВИНКИ.

— **Календар.** В четвер: руско-кат. *Рождество Христово*; рим.-кат. *Валентини*. В п'ятницю: руско-кат. *Собор Пр. Богород.* рим.-кат. *Северини*. — В суботу: руско-кат. *Стефана первомуч.*, Теод.; рим.-кат. *Марціяни, Юліана*. — В неділю: руско-кат. *Муч. в Ником., Домни*; рим.-кат. *Павла пустин.* — В понеділок: руско-кат. *Діти у б. у Вифл., Мар.*; рим.-кат. *Алоїзия*. — Ві вторник: руско-кат. *Анізиї, Теодори*; рим.-кат. *Говорати діви*.

— **З сьвітлим празником Різдва Христового шлемо всім нашим ВПов. передплатникам, читачам і дописувателям та всім українсько-руському народоу щиро сердечні желаня: веселих і щасливих сьвят! Христос раждаєть ся!**

Редакция.

— **Пожарний «Сокол» в Ваньовичах,** самбірського повіта, засновано на статуті «Сокола» у Львові. Намісництво затвердило вже статут.

— **В Волчківцях,** сьнятинського пов., в читальни «Просьвіти» відбуде ся в неділю дня 10. с. м. аматорске представленє штуки «Правда все горює». Початок о 8. год. вечер.

— **З Бережан** пишуть нам: Дня 3. н. с. сьчня в неділю, виставили члени лєсницької читальні «Просьвіти» з великим успіхом фантастичну комедию Льва Лопатинського п. з. «Перший горальник». Особливо гарно випала збірна сцена в 3. дії. На найбільшу похвалу заслугоють ті аматори, що відіграли ролі Купого, Жінки Івана, Головних гріхів і Діда. Прочі грали добре. На міських гостей зробили велике вражінє селяни, які битком заповнили галерію і партер. По скінченю вистави публіка відспівала: «Ще не вмерла» і «Не пора». — Чистий дохід 52 К призначено на читальню в Лєсниках. — Як зачуваємо, також і читальня в Гаю приготує ся до артистичної вистави «Першого горальника». — *Кок.*

— **В Вашківцях н. Чер.** відбудуть ся дня 9. с. м. перші загальні збори тов. а «Руска Бєсїда». Початок о 2. год. пополудни. — Дня 16. с. м. устроєє се товариство вечерок з танцями в касиновій салі. Стрій візитовий. Вступ від особи 2 К, родяний білет (3 ос.) 5 К. Початок о 8. год. вечер.

Телеграми

з дня 6. сьчня.

Будапешт. На вчерашнім засіданю угорського соїму перший промовляв пос. Польоні, звертаючи увагу на розрухи угорських жовнірів в Білєку, задержаних на 4. рік служб. Даліше промовляв президент міністрів гр. Тіса і міністер гонведів Нірі у відповідь п. Польоніому. При кінці засіданя палата прийняла в загальній дискусії закон про контингент рекрутів.

Штульвайсенбург. Складачі у всіх тутешних друкарнях застрайкували; жадають висшої плати і 9-годинного дня праці.

Петербург. До Владивостоку доносять з Мукден, що в наслідок сьору межи Ялланцями а Росіянами 2. полк російських стрільців відійшов на Корею для оборони російських інтересів.

Чикаго. Замкнено ту до 400 публичних льокалів, аби перевірити їх безпеченство на случай огню.

Конкурс.

Головний Виділ Товариства «Просьвіта» у Львові розписує отримати конкурс на стипендійну заповому імени Тараса Шевченка на рік 1904 в квоті 200 корон.

I. О сю заповому стипендійну можуть убігати ся передовсім убогі, талановиті літерати і артисти рускої народности, як * також убога і талановита молодіж рускої народности, що по укінченню висшних шкіл віддає ся спеціальним студиям науковим.

II. Отсю стипендійну заповому буде надавати Головний Виділ Товариства «Просьвіта» і виплачувати в двох піврічних ратах по 100 К.

III. Подана о надане сеї заповоги стипендійної належить вносити разом з вказаними прилогами до Головного Виділу Товариства «Просьвіта» у Львові (ринок ч. 10.) найдалше до дня 31. січня 1904.

За Головний Виділ Товариства «Просьвіта» у Львові, дня 24. грудня 1903.

Др. Кость Левицький, Роман Дудинський,
заступник голови. секретар.

Colosseum
в пасажи Германів
при ул. Соняшній у Львові.
— Від 1. до 15. січня 1904. —

Нова
величава
програма!

Щоденно о 8. год. вечер представлень. В неділю і свята 2 представлень о 4. год. попол. і 8. год. вечером. Що п'ятниці High-Life представлень. Білети вчасніше можна замовляти і набути в конторі Пльона при ул. Кароля Людвіка ч. 9. у Львові.

Запросини до передплати.

Перший руский ілюстрований

КАЛЕНДАР МУЗИЧНИЙ

НА Р. 1904.

в богатим і одиноким в своїм роді додатком літературним опустить незадовго прасу друкарську.

Число примірників обмежене на число передплатників.

Передплата **1 К 10 с** (вже з оплатою пошти).

Замовляти Календар музичний можна ще до кінця сего місяця, надсилаючи поштовий переказ під адресою: Р. Зарицький, у Львові, ул. Коперника ч. 16, I пов.

Найновіший твір

Л. Лопатинського

„ПАРАЦЯ“

комедія в 3 актах зі співами

(з побуту літників)

відачує ся невичерпаним йовіальним гумором і жвавим діяльгом. Ся комедія збогачує знатно галерію типів у наших народних штуках так в кругів селян, як і міщухів. Сьмішність ситуацій і характерів розмішена рівномірно між мужиків і панів, і тому ся комедія надає ся надзвичайно до вистав по читальнях, бо селянин не буде тут бачив себе як звичайно в комедії упослідженням недотепом, але противно має нагоду посміятися ся трохи і з містових літників. Попри те все сей твір носить на собі знамя етичної і патріотичної свідомости.

— Ціна 2 кор. —

Набути можна у накладчика С. Горука у Львові, пл. Домбровского ч. 1, і в книгарнях.

Читайте!

Повне видане Творів ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

коштує лише 2 корони!

Товариство «Просьвіта» бажаючи, щоби в кожній руській хаті находили ся Твори Тараса Шевченка, видано семи днями найдешевший збірник сих творів п. з. „ПОЕЗИИ Т. ШЕВЧЕНКА“. Книжка, оправлена в полотно з золоченими витискама, може бути найгарнішою окрасою руських хат. Папір веліновий, формат на взір європейських клясиків, сторін 698.

При замовленю 10 прим. даємо 10% опушту. Висилає ся тільки за надісланем 2 кор. 30 сот. на адресу: **КАНЦЕЛЯРИЯ «ПРОСЬВІТИ» у ЛЬВОВІ** (Ринок ч. 10.).

Читайте!

Товариство взаїмного кредиту
„Дністер“
стоваришене зар. з обмеженою порукою у Львові

уділяє своїм членам на 5 1/2% і 1% додатку на кошти адміністрації, за предложенем документів виказуючих достаточну гіпотечку.

ПОЗИЧКИ позичок розкладає догідно на рати до 10 літ. Сума позичок інтабульованих і за порукою: 1,239,243 корон.

СПЛАТУ

Членом може бути тільки обезпечений тривало в «Дністрі» від огню.

Удїл членський вносить 50 К, вписове К. Число членів: 2,391 в 2,501 удїлами на 125,050 К.

Вкладки щадничі приймає «Дністер» і опрцентує до 4% від ста. Сума вкладок на 1,256 книжочках 1,103,333 корон.

Чистий зиск розділяє ся частію на дивиденду для членів, частію на публичні добродїйні цілі: в пер-ви, бурел, захоронки, школи і т. д. На ті цілі роздано дотепер в Товариства кредитового 10,840 корон.

ІНФОРМАЦІЙ в справах позичок уділяє Дирекція і агенти.

31/12 1902. **ДИРЕКЦІЯ.**

Яко дуже гарний дарунок на свята можуть служити виданя музичні Станиславівського Бояна, котрі можна в адміністрації сего видавництва набути. Гроші і письма просимо слати на адресу: **Євген Якубович в Станиславові.**

За певну і добру льокацію поручаємо:

4 1/2% листи гіпотечні
4% листи гіпотечні
5% листи гіпотечні преміовані
4% листи Товариства кредитового земского
4% і 4 1/2% листи Банку краєвого
4% позичку красву
4% облігації пропінацийні і всілякі ренти державні

Ті папери продаємо і купуємо по найточнішим курсі деннім.

КОНТОРА ВИМІНИ
ц. к. упр. гал. акц.
БАНКУ
Гіпотечного

„Напівник церковний“
виданий бл п. Ігнатієм Полотнюком в Перемишлі, можна набувати у тогож жени під адресою: Катерина Полотнюк, вдова по півци катедральнім в Станиславові, ул. Собіского ч. 50.
Ціна брошуров. прим. 4 К.
Оправного в пів-полотно 4 К 50 с.
Оправного в полотно 5 К.
Пересилка поштова 60 сот.

Розклад поїздів залізничих.

Львів-Краків-Відень-Варшава-Вроцлав-Берлін, Прага Карльсбад. Рим Фльоренція-Венеція. Ціріх Паріж-Остенда, Київ-Одесса-Вильно.

1245	825	250	відвід. Львів пр.	231	130	840
251	622	240	від. Львів пр.	1220	—	920
733	189	758	пр. Чернівці від.	703	—	137
200	1000	1020	» Ясси »	1220	—	50
725	600	925	» Букарешт »	725	—	915
935	1235	—	» Констанц. »	450	—	140
†1030	—	—	» Царгород »	*1000	—	—
650	224	933	пр. Краків відїзд	838	643	249
911	—	—	пр. Варшава від.	711	—	—
277	1053	556	» Вроцлав »	215	1005	622
855	525	1119	» Берлін »	825	442	1130
718	231	1000	від. Краків дв. шв. пр.	813	619	243
1222	645	302	пр. Прерів від.	337	124	1040
1228	651	303	від. Прерів пр.	329	116	1034
930	545	950	пр. Прага від.	725	620	1105
437	931	*203	» Карльсбад »	1150	825	714
345	940	615	пр. Відень дв. шв. від.	1215	1005	750
—	—	735	в. Відень дв. нол. п.	—	—	945
—	—	1105	пр. Венеція від.	—	—	445
—	—	634	» Фльоренція »	—	—	910
—	—	110	» Рим »	—	—	230
825	825	1000	від. Відень дв. зах пр.	720	525	710
1055	531	830	пр. Ціріх від.	835	708	825
—	715	733	» Паріж »	446	—	845
—	—	950	» Остенда »	—	—	—
630	150	900	від. Львів пр.	75	230	1020
555	714	759	пр. Київ via Під-в.	814	834	1119
818	824	803	» Одесса полоч. »	814	749	81
555	920	—	» Київ via »	—	659	1119
1107	512	—	» Вильно Броди »	—	129	729

Увага: Посіпні поїзди означені товстим друком. Ціна середньо-європейский.